

C. O. BØGGILD-ANDERSEN
20. 6. 1898 – 9. 2. 1967

C. O. BØGGILD-ANDERSEN

20. juni 1898 – 9. februar 1967

Den 9. februar 1967 kostede et pludseligt hjerteanfald professor, dr. phil. C. O. Bøggild-Andersen livet, og dermed mistede Aarhus Universitet en af sine lærdeste og mest skarpsindige videnskabsmænd.

Bøggild-Andersen blev født den 20. juni 1898 i Brønderslev, men flyttede snart med sin familie til København, hvor han tog nysproglig studentereksamen i 1917. Straks efter kastede han sig over de historiske studier ved Københavns Universitet, og disse drev han med en enestående grundighed og bredde, således at han ved sin magisterkonferens i 1925 var et særsyn ved sin solide, alsidige orientering i historiens forskellige tidsaldre og discipliner. Denne alsidighed forblev et væsenstræk ved hans historikerfysiognomi livet igennem.

Som ung magister måtte Bøggild-Andersen først tjene til sit livsophold gennem undervisning ved forskellige københavnske skoler og opnåede derpå i 1928 tilknytning til Københavns Universitet som undervisningsassistent i historie. 1929–1930 fik han en enestående chance til at stifte nærmere bekendtskab med den store verden, idet han blev medarbejder ved kommissionen til fælles nordisk udforskning af de russiske statsarkiver med ophold i Moskva, og det var ham altid siden en glæde at dvæle ved minderne fra de arbejdsrige måneder i Sovjetunionens hovedstad.

I 1933 blev Bøggild-Andersen ansat som bibliotekar ved Det kongelige Bibliotek. Jævnside hermed fortsatte han med stor energi sine tidligere påbegyndte studier over enevældens indførelse i Danmark, og som frugt heraf kunne han i 1936 forsvare det murstenstykke værk »Statsomvæltningen i 1660« med undertitlen »Kritiske Studier over Kilder og Tradition« for den filosofiske doktorgrad ved Københavns Universitet.

Bøggild-Andersens disputats var ikke alene bemærkelsesværdig ved sit store omfang (454 s. i kvartformat), men vakte også berettiget opsigt takket være forfatterens skarpe kritik og imponerende lærdom – egenskaber, der også prægede al hans senere forskning.

Værket om statsomvæltningen i 1660, som med ét slag placerede Bøggild-Andersen i første række blandt Danmarks yngre historikere, er træffende blevet karakteriseret på følgende måde i en recension i Svensk Historisk Tidsskrift 1936: »Kritisk skarpsyn, betydande kombinationsförmåga, inträngande kännedom om det rikt vällande källmaterialet, hänförd forskariver, att icke säga forskarlidelse, den där söker sig uttryck i ett ofta temperamentsfyllt språk, äro egenskaper, som ge sin prägel åt verket«.

Det afgørende nye i Bøggild-Andersens akademiske mesterstykke var, at han gennem sine kildestudier og -analyser nåede frem til det resultat, at det ikke – som almindeligt antaget – var kong Frederik III, der var den drivende kraft ved statsomvæltningen i 1660, men derimod hans svoger Hannibal Sehested, der tidligere havde gjort sig bemærket som statholder i Norge og efter det nye regimes indførelse blev førende dansk statsmand og i denne egenskab udformede grundlinierne for enevældens administrationssystem. For at underbygge denne tese om Hannibal Sehested, som ikke lod sig direkte bevise på grundlag af kilderne fra 1660, gik Bøggild-Andersen i disputatsen grundigt ind på hans liv og gerninger, således at bogen i realiteten fremtrådte som en forstudie til en storstilet Hannibal Sehested-biografi. Dette skulle også vise sig at være tilfældet: i årene efter 1936 fortsatte Bøggild-Andersen støt sit arbejde med Hannibal Sehested, og selv om hans udnævnelse til professor i historie ved Aarhus Universitet 1. februar 1939 medførte en række forpligtelser, som i høj grad lagde beslag på hans arbejdskraft, kunne han i tiåret for disputatsen, 1946, udsende et nyt mastodontværk: det 629 s. store førstebind af værket »Hannibal Sehested. En dansk Statsmand«.

Det nye værk var til trods for sin titel ikke så meget en personbiografi som en kritisk behandling af det dansk-norske monarkis historie fra 1640'erne til Hannibal Sehesteds dødsår, 1666, med Sehested som centralfigur. Ligesom i disputatsen var Bøggild-Andersen ivrig efter at stille sin »helts« storhed klart til skue, og selv om han i sine bestræbelser for at realisere denne idé ikke altid kunne undgå at skyde over målet, virkede det billede, han tegnede af den energiske og idérige adelsmand Hannibal Sehested og hans rolle i det dansk-norske statssamfund, i det store og hele overbevisende. Hannibal Sehested-bogen betegner højdepunktet i Bøggild-Andersens videnskabelige forfatter-skab og vil blive stående som et hovedværk inden for den nordiske historieskrivning.

Jævnside med 1930'ernes og 1940'ernes rent videnskabelige produktion gjorde Bøggild-Andersen sig bemærket ved en række lødige historiske arbejder beregnet på bredere læserkredse. Nævnes skal først og fremmest de talrige bidrag, han i årenes løb leverede til Dansk biografisk Leksikon. Hans levnedsskildringer heri af en lang række af den nyere tids danske statsmænd hører til det ypperste i serien; i disse biografier kom hans rige evner for historisk fremstilling og ikke mindst hans talent for rammende personkarakteristikker klart til orde.

Allerede før sin ansættelse i Århus havde Bøggild-Andersen med stor kynighed skildret enevældens tidsalder i Gyldendals Verdenshistorie bind III (1937). Denne populærvidenskabelige skribentvirksomhed fortsatte han i 1942 gennem en bemærkelsesværdigt autoritativ, dybtindtrængende skildring af Christian IV's tidsalder i 3. bind af Schultz' Danmarkshistorie.

Efter den store kraftanstrengelse, som udsendelsen af »Hannibal Sehested« førstebind betegnede, kom der kun nogle få mindre arbejder fra Bøggild-An-

dersens hånd. Blandt disse er der grund til at fremhæve udgaven »Leonora Christina: Jammers Minde og andre selvbiografiske Skildringer«, som han besørgede i 1949 sammen med professor Johs. Brøndum-Nielsen, og den skarpe kildekritiske undersøgelse i Historisk Tidsskrift 1957, »Studier over Povl Helgesen. I. Nogle Skibykrønike-problemer«, som ikke alene i vid udstrækning var formet som et opgør med den gamle danske kirkehistoriker, professor J. Oskar Andersen, men også medførte, at Bøggild-Andersen folte sig i opposition til denne for resten af livet. Endelig skal det nævnes, at Bøggild-Andersen op til omkring 1960 fortsatte sin påskønnede virksomhed som forfatter af fyldige recensioner i bl. a. »Historisk Tidsskrift« og »Jyske Samlinger«.

Bøggild-Andersens aftagende produktivitet i de sidste 20 leveår hang for en del sammen med et ret skrøbeligt helbred, som ved flere lejligheder holdt ham borte fra skrivebordet i længere perioder. En anden medvirkende årsag var den enestående nidkærhed, hvormed han opfyldte de pligter, hans professor-embede førte med sig. Han lagde fra første færd et intenst arbejde i sin universitetsundervisning, ikke mindst i form af at vejlede de historiestuderende ved udformningen af speciale- og øvelsesopgaver, og da han også menneskeligt omfattede studenterne med varm interesse, er det forståeligt, at han havde en høj stjerne hos disse. Særlig imponerende var den grundighed og omhu, han lagde i bedømmelsen af de talrige doktorafhandlinger, der blev overdraget ham i de 28 år, han virkede som professor, og denne arbejdsindsats afspejlede sig klart ved hans officielle positioner, som altid var af høj kvalitet, præget af lærdom og skarpsindighed.

Som en af Nordens førende historikere modtog Bøggild-Andersen i årenes løb talrige æresbevisninger. Bl. a. blev han i 1948 medlem af både Det kongelige danske Videnskabernes Selskab og Det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie; to år forinden var han blevet valgt til medlem af Vetenskabs-Societeten i Lund, og i 1958 udnævntes han også til medlem af Det norske Videnskaps-Akademi i Oslo.

Fra 1933 sad Bøggild-Andersen i bestyrelsen for Dansk historisk Forening, beklædte kassererposten 1937–50 og var formand 1950–54. Efter sin udnævnelse til professor indtrådte han i Den danske Komité for Historikernes internationale Samarbejde og var fra 1947 medlem af denne komité's forretningsudvalg. Endvidere beklædte han fra 1949 posten som formand for Videnskabernes Selskabs kommission til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie, og endelig var han blandt initiativtagerne til oprettelsen af Erhvervsarkivet i Århus, i hvis bestyrelse han sad til sin død.

Som mennesketype var Bøggild-Andersen den stille lærde med ret få kontakter til omverdenen, således at det kun var hans allernærmeste kolleger, der havde et virkeligt kendskab til ham. Men det stod klart for alle, at han var en retlinet karakter, der ikke kendte til svig, og der stod almindelig respekt om hans person.

Rudi Thomsen